

PROGRAM PODPORY
ČESKÉHO
KULTURNÍHO
DĚDICTVÍ
V ZAHRANIČÍ

Závěrečná zpráva o působení lektorky/lektora

Akademický rok: 2019/20

Destinace (země, město): Velká Británie, Glasgow

Jméno, příjmení: Adéla Herbsová / Katarína Čermáková

Místo působení (univerzita, fakulta, příp. katedra/ústav): University of Glasgow, School of Modern Languages & Cultures

Adéla Herbsová (září 2019 – březen 2020)

University of Glasgow je čtvrtá nejstarší univerzita ve Velké Británii (založena 1451). Bohemistika se zde vyučuje od roku 1949. Výuka českého jazyka a literatury na *University of Glasgow* je dnes součástí *School of Modern Languages and Cultures*. Zde se kromě češtiny vyučují i další jazyky (např. polština, ruština, italština, španělština ad.), srovnávací literatura a překlad. Český jazyk a kultura je částí řady dalších kurzů, srovnávacím způsobem se vyučují témata z české literatury, historie a filmu. Studenti mají mimo jiné možnost navštěvovat promítání filmů s komentářem dr. Jana Čulíka. Česká kinematografie je součástí i dalších komparativních seminářů.

Studenti si mohou vybrat češtinu jako povinný i volitelný předmět. Český jazyk mohou studovat studenti programu komparativní literatury (*Comparative Literature*). Česká studia spolupracují také s *College of Social Sciences*, jejíž studenti se taktéž do kurzů češtiny zapisují. Češtinu jako cizí jazyk studují také studenti dalších programů. Pokud si zvolí češtinu v kurzu tzv. *Subsidiaries*, nezáleží na tom, jaký je jejich hlavní obor.

Akademický rok je rozdělen do dvou semestrů (11 týdnů) a zkouškového období (4 týdny). V tomto roce navštěvovalo výuku češtiny a české kultury celkem 17 studentů: 7 studentů

z bakalářského (Undergraduate), 5 magisterského (Honours) 3 doktorského (Postgraduate) stupně studia a 2 studenti z řad bývalých absolventů.

Lektorka vyučovala celkem 14 hodin týdně (délka lekce 50 minut) studenty na všech úrovních pokročilosti. Základním výukovým materiálem byly v závislosti na úrovni studentů učebnice *Česky krok za krokem 1 a 2* Lídy Holé, *Čeština pro cizince B2* Marie Boccou Kestřánkové doplněné o další výukové materiály, mezi které patřily zejména učebnice *Čeština pro cizince A1 a A2, B1* Marie Boccou Kestřánkové, *Česky, prosím I-III* Jitky Cvejnové, *Communicative Czech Elementary Czech* Ivany Reškové a Magdaleny Pintarové, *Basic Czech I.-III.* Any Adamovičové, Dariny Ivanovové a Milana Hrdličky a další zdroje včetně adaptované prózy, ukázek z filmů, autentických materiálů, jejichž výběr záleží na lektorovi.

Studenti mají přístup k materiálům ve výukovém prostředí Moodle2, což usnadňuje lektorovi komunikaci se studenty i sdílení materiálů potřebných k výuce. Může zde vytvářet kvízy, zadávat úkoly, komunikovat se studenty. Lektorka se podílela na práci na virtuálním online kurzu Moodle2. Tento kurz by se měl stát od září 2020 součástí výuky a měl by nahradit používání tištěných učebnic.

Využívání online prostředí se ukázalo jako funkční zejména v posledních týdnech výuky, kdy z důvodu koronaviru probíhala veškerá výuka online. Jednotlivé lekce byly realizovány přes software Zoom v podobě konferenčních hovorů, studenti měli přístup k dalším výukovým materiálům právě přes Moodle2.

Univerzita se se situací, kdy byla nucena prakticky ze dne na den přesunout své fungování do virtuálního prostředí, vypořádala velmi dobře. Lektorovi bylo poskytnuto několik možností, jak se studenty komunikovat, včetně založení uživatelských účtů, školení, technické podpory. Díky tomu mohly jazykové kurzy vcelku hladce probíhat i distančně.

Kromě samotné přípravy na výuku lektor připravuje průběžné testy i závěrečné zkoušky, které se skládají z testu a ústní zkoušky. V průběhu roku poskytuje individuální konzultace a doučování. Součástí práce lektora je i organizace přihlášek na letní školy slovanských studií v České republice ve spolupráci s Velvyslanectvím České republiky v Londýně.

Výuka probíhá v několika budovách univerzity v učebnách s moderním technickým vybavením (počítač s připojením na internet, projektor nebo velkoplošná televize, audio, video).

Lektorovi je poskytnuto kvalitní zázemí a velice dobré pracovní podmínky. V kanceláři, kterou sdílí s polskou lektorkou a ruským kolegou, má k dispozici pracovní stůl s počítačem a knihovnu s učebnicemi a jinými materiály. Kancelář může lektor využívat i večer a o víkendu. Na patře má k dispozici tiskárnu se skenerem. Tisknout a skenovat však může na všech tiskárnách na kampusu. Lektor má přístup do knihoven se skvělým zastoupením materiálů týkajících se klasické i odborné české literatury a časopisů a množstvím českých filmů (pravděpodobně největší sbírka českého filmu na západ od českých hranic), které může využít k výuce i přípravě.

Lektor nemá s univerzitou zaměstnanecký vztah, má status tzv. *Affiliate*. Může však navštěvovat sportovní zařízení a účastnit se vzdělávacích kurzů pro zaměstnance prezenčně i online. *School of Modern Languages and Cultures* organizuje školení pro lektory, sdílení nápadů k výuce a podporuje lektory jazykových kurzů k vyměňování zkušeností. Pravidelně také organizuje setkávání vyučujících se zástupci jednotlivých tříd z řad studentů, při kterých mohou vznést námítky, diskutovat o případných problémech a ptát se svých lektorů na to, co je zajímavá, a ovlivnit tak chod jednotlivých kurzů.

Lektor si musí zařídit vlastní bydlení, univerzita ubytování lektorovi neposkytuje.

Mimo výuku se lektor účastní také mimoškolních aktivit. Dne 20. září 2019 se konala oslava evropského dne jazyků *Celebration of the European Day of Languages* v Glasgow v Goethe-Institutu, kde lektorka vedla ukázkovou hodinu češtiny pro širokou veřejnost. Dalšími představovanými jazyky byla i italština, polština, španělština ad.

V listopadu se konalo několik akcí k příležitosti 30. výročí sametové revoluce. V prostorách Hetherington Building byla umístěna plakátová výstava fotografií k výročí listopadové revoluce, které poskytl Generální konzulát České republiky v Manchesteru. Výstavu mělo možnost zhlédnout velké množství studentů nejen češtiny.

Dne 6. listopadu přijel pohovořit o událostech z doby kolem listopadu 1989 novinář a ekonom Jan Macháček. Přednáška a následná debata byla zorganizována ve spolupráci s Generálním konzulátem České republiky v Manchesteru.

Další akcí byla beseda o sametové revoluci a pohledu na ni po třiceti letech s profesorem New York University v Praze Jiřím Pehem a překladatelem Geraldem Turnerem 13. listopadu. V besedě moderované dr. Janem Čulíkem diskutovali hosté o okolnostech pádu komunismu i o svých knihách. Jiří Pehe představil svůj román *Tři tváře anděla* a Gerald Turner anglický překlad Vaculíkova *Českého snu (Czech Dream Book)*. Jak první, tak druhé přednášky se zúčastnilo přes 50 diváků nejen z řad studentů (studenti češtiny i čeští studenti a studenti se zájmem o českou kulturu) i vyučujících.

V prosinci se konal tradiční vánoční večírek, tzv. *Czech Christmas Party*. Studenti měli možnost poznat české vánoční tradice a ochutnat české cukroví, seznámit se s kolegy z jiných tříd, zúčastnit se kvízu či si zahrát české deskové hry. Na organizaci se podíleli i samotní studenti z vyšších ročníků.

V prvním semestru měli studenti možnost setkávat se při neformálních večerních konverzacích v češtině, kde mohli využít nově nabyté jazykové znalosti v praxi.

Studenti jsou zpravidla velmi motivovaní a věnují se češtině i nad rámec výuky. Důkazem může být i to, že se opakovaně hlásí na letní školy slovanských studií v České republice, zabývají se studiem českého filmu i české historie, navštěvují archivy v České republice za účelem výzkumu, mají velice kladný vztah k české kultuře, k České republice a k českému jazyku.

Veliké poděkování patří dr. Janu Čulíkovi, dr. Mirně Solíc a dr. Kataríně Čermákové, kteří mají na chodu Českých studií v Glasgow nezměrnou zásluhu. Výuka českého jazyka a kultury na University of Glasgow má svou současnou podobu zejména díky nim. Dr. Katarína Čermáková byla lektorce velkou oporou, po celou dobu své mateřské dovolené byla s lektorkou v kontaktu a k dispozici. Skvělými kolegy jsou též lektorka s Polska a lektor z Ruska, se kterými český lektor sdílí kancelář. Komunikace mezi kolegy mezi učiteli i dalšími je velmi vstřícná a přátelská, lektor se cítí součástí kolektivu.

Katarína Čermáková (duben – srpen 2020)

Rok 2019/20 byl nepochybně rokem výjimečným vzhledem k neočekávaným omezením v důsledku pandemie covid-19. Těmi byl poznamenán konec letního semestru, kdy výuka přešla ze dne na den do online formy a to stejné následovalo u závěrečných zkoušek.

Univerzita musela, jako většina ostatních, reagovat rychle na situaci, která nastala na jaře roku 2020. Byl omezen sociální styk a pohyb studentů na kampusech. Většina budov byla uzavřena a všichni zaměstnanci museli pracovat z domova. Skotsko zažilo několikátýdenní lockdown. Z domova se mohlo vycházet pouze kvůli nejnutnějším nákupům a zdravotním procházkám či sportu. K postupnému uvolňování začalo docházet během léta, kdy se mohl omezený počet osob začít pohybovat v univerzitních kampusech, ovšem za dodržování přísných pravidel. Toto všechno mělo za následek, že muselo být přijato rychlé rozhodnutí o závěrečných zkouškách. Vzhledem k okolnostem byla většina zkoušek přeložena do online podoby.

Odpadly davy stovek studentů v jedné místnosti při písemném zkoušení. Papírová podoba zkoušek se ale musela adaptovat na tu virtuální. Prodloužila se doba, kterou dostali studenti na vypracování, a také se musela změnit zadání. Co se týká ústní části, probíhala celá na platformě Zoom. Studenti měli flexibilní čas na její vykonání. Univerzita také učinila rozhodnutí, že studenti 1. ročníků nebudou tohoto roku skládat žádné zkoušky. Vypadalo to, že se krizový stav začíná pomalu zlepšovat a život se bude vracet pomalu do starých kolejí. V srpnu ale School of Modern Languages & Cultures s konečnou platností přesunula všechnu výuku na internet. Nejdříve jen první semestr, avšak do dvou měsíců i druhý semestr, to znamená celý rok 2020/21.

Univerzita podporuje platformy Zoom a Moodle, které se vzájemně doplňují během přednášek a seminářů. Moodle slouží k poskytování materiálů, vytváření prezentací k probíranému učivu, ukládání studentských prací, sledování účasti na seminářích a přednáškách, tvorbě různých procvičovacích testů a hlavně ke zkoušení v průběhu školního roku i ve zkuškovém období. Zoom zastupuje přítomnost ve třídách, probíhají zde semináře a komunikace s vyučujícími. Také ústní zkoušky se uskuteční přes Zoom.

University of Glasgow plně podporovala lektory ve vzniklých poměrech online zkoušení i výuky. Pomáhala i s organizováním různých workshopů, které se konaly online a které podávaly informace o dostupných technologiích a možnostech včetně toho, jak co nejefektivněji zvládnout závěrečné zkoušení a známkování.

V nadcházejícím akademickém roce 2020/21 se studenti zapisovali s tím, že výuka bude online. U začátečníků to zřejmě vykazuje pozitivní efekt, protože se počty přinejmenším udržely na

podobné úrovni. To dává dobré šance do budoucna, co se týká studentů v pokročilejších skupinách.

Rozvrh je v tomto ohledu flexibilnější, protože se výuka neváže na volné místnosti v kampusu a je prakticky mnohem jednodušší přemístit semináře na jiný den nebo čas. Studenti navíc nemají žádné problémy s docházkou a pozdními příchody. Na druhou stranu se v prvních týdnech projevovaly jiné nezvyklé komplikace typu špatného internetového připojení, nefunkčnosti mikrofونů, kamer, přehlcenost Moodlu aj.

Setkala jsem se bohužel i se studenty, kteří se cítili online výukou demotivováni a to zejména u jazykového kurzu. Jako vyučující to zcela chápu, protože většina práce je u takového způsobu učení vázaná na obrazovku počítače bez větší sociální interakce. Navíc z osobního pohledu mohu zmínit, že třídy jako celek nepůsobí tak přátelsky a otevřeně. Studenti se vzájemně nemají šanci poznat, protože se nevidí mimo stanovený čas. Nesetkávají se a nediskutují o úskalích učení se české gramatice a výslovnosti. Zejména postrádám trochu spontánnosti, která je běžná v seminářích na univerzitě, ale tady tomu brání vypnuté mikrofony.

Výukový materiál je momentálně postaven na materiálech Lídy Holé podle *Česky krok za krokem 1*. Lektorka ovšem neustále vytváří a doplňuje vlastní materiál nejen na procvičování, ale i pro výuku. Díky podpoře DZS můžeme aktivně využívat v rozšířeném modu platformu h5p.com, která umožňuje široký záběr nejrůznějších způsobů tvorby výukových materiálů a je navíc propojitelná s Moodle. Jde například o vytváření prezentací s procvičením k novým tématům, dále tzv. drug and drop (umístění správného výrazu), kvízy, flashcards na procvičení slovní zásoby, interaktivní videa, výběr správných odpovědí, doplnění do textu, audio, tvorba dialogů, krátká odpověď, výběr slov v textu nebo pravdivý a nepravdivý výrok. Pokročilejší studenti pracují s materiály získanými online a učebnicí *Čeština pro cizince B2* (Marie Boccou Kestřánková, Kateřina Hlínová, Pavel Pečený a Dagmar Štěpánková).

Za velkou podporu děkuji také dr. Čulíkovi, který byl v případě nutnosti vždy k dispozici a ochoten jakkoliv pomoci.